

Input // output

Onderwijs

De productiviteit van scholen in het voortgezet onderwijs is in de periode 1980–2010 gedaald met 42 procent. De productiviteit wordt in dit geval gemeten als de verhouding tussen het aantal leerlingen en de totale kosten. Terwijl het aantal leerlingen in die periode met dertig procent daalde, zijn de totale kosten sterk gestegen, maar is de kwaliteit van het onderwijs niet aantoonbaar omhoog gegaan. Om deze resultaten verder te onderzoeken, verdelen Wilschut en Urlings hun dataset in drie perioden. In de periode 1980–1996 vond

er massaal schaalvergroting plaats, waardoor de productiviteit met 1,2 procent op jaarbasis daalde. In de periode 1997–2002, waarin verschillende grote onderwijshervormingen plaatsvonden, was er sprake van een productiviteitsdaling van 3,5 procent per jaar. In de periode vanaf 2003 daalde de productiviteit weer minder fors: 1,6 procent per jaar. Dit lagere percentage is deels te danken aan een daling van het aantal schoolverlaters.

Wilschut, J. en T. Urlings (2012) *Productiviteitstrends in het voortgezet onderwijs*. Delft: IPSE Studies.

Remedie

Wanneer twee of meer partijen willen fuseren, is er soms toestemming nodig van een mededingingsautoriteit. Voordat er toestemming gegeven wordt, bekijkt de mededingingsautoriteit of de voorgestelde fusie anticompetitieve effecten zal hebben. Als dat het geval is kan de autoriteit maatregelen (remedies) van de fusierende partijen eisen, zodat de concurrentie gewaarborgd blijft na de fusie. Uit het onderzoek van Angelov *et al.* blijkt echter dat de Europese Commissie als mededingingsautoriteit ook remedies eist bij een fusieaanvraag als beleggers verwachten dat de concurrentie niet zal worden aangetast. Deze conclusie vloeit voort uit elf casestudies van horizontale fusies in de ICT-sector. Bij elke casus eiste de Europese Commissie een remedie, terwijl er slechts twee waren waarbij ook beleggers anticompetitieve effecten van de toekomstige fusie voorzagen. Maar zelfs in deze twee gevallen kwam er geen reactie van beleggers op de beslissing om een remedie in te stellen, wat wederom duidt op een verschil in verwachting tussen de markt en de Europese Commissie.

Angelov, P., S. Rosenkranz en H. Schenk (2012) *Competitive effects of merger remedies in Europe's high-tech industry*. Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper, 016.

Koffie

Speculatie op de termijnmarkt voor koffie heeft een belangrijk aandeel in het tot stand komen van de spotmarktprijs van koffie. Hoewel vraag- en aanbodfluctuaties gemiddeld gezien de belangrijkste invloed hebben op deze prijs, blijkt speculatie voornamelijk korte maar sterke prijsschokken te veroorzaken in specifieke omstandigheden. Deze conclusie trekken Bos en Van der Molen aan de hand van hun dataset welke een periode van twintig jaar beslaat. Volgens de auteurs is het echter niet verstandig om de momenteel hoge spotmarktprijs voor koffie tegen te gaan door speculatie in te perken, omdat speculanten de termijnmarkt voor koffie van liquiditeit voorzien.

Bos, J.W.B. en M. van der Molen (2012) *A bitter brew? Futures speculation and commodity prices*. *UNU-Merit Working Paper Series*, 044.

Ongevallen

Als de trend van het afgelopen decennium doorzet, zullen bij het transporteren van bulk meer scheepsongevallen met materiële of milieuschade gaan voorkomen. Deze conclusie vloeit voort uit het econometrische model van Heij en Knapp dat gebaseerd is op data over de export van Australisch ijzererts richting China, Japan en Zuid-Korea. Economische activiteit blijkt de export van ijzererts richting de staalindustrie in Zuidoost-Azië te stimuleren. Aan de toegenomen vraag wordt voldaan door de inzet van meer schepen, wat het risico op scheepsongevallen vanwege de drukte vergroot. De auteurs gebruiken deze inzichten om tot voorspellingen te komen voor het aantal scheepsongevallen in 2015. De auteurs verwachten in dat jaar 43 milieuongevallen, 23 zeer zware materiële ongevallen en 92 zware materiële ongevallen. Dit houdt in dat het totale aantal serieuze ongevallen in 2015 naar verwachting zal zijn verdubbeld ten opzichte van 2010. De toename van het handelsvolume in dezelfde periode wordt geschat op ongeveer vijftig procent.

Heij, C. en S. Knapp (2012) *Dynamics in the dry bulk market: economic activity, trade flows, and safety in shipping*. *Econometric Institute Report*, 018.

Leeg

Op 1 januari 2011 stond 4,2 procent van de woningen in Nederland leeg. Van de in totaal 300.000 leegstaande woningen is een derde een koopwoning. Opmerkelijk is verder dat een op de zeven leegstaande woningen gebouwd is na 2000. Het CBS beschouwt alle ongebruikte woningen als

leegstaand. Woningen waarbij momenteel een grootschalige renovatie aan de gang is of woningen die binnenkort worden gesloopt zijn hierbij inbegrepen.

CBS (2012) *Herziene versie - 300 duizend woningen staan leeg*. CBS Webmagazine, 18 september.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Moeders

In de periode 2005–2009 heeft de Nederlandse overheid de subsidies voor kinderopvang en twee heffingskortingen die verbonden zijn aan het ouderschap, verhoogd. Deze twee ingrepen gecombineerd blijken de arbeidsparticipatie van moeders die recht hebben op deze voordelen te verhogen met 2,3 procentpunt. Daarnaast is het gemiddeld aantal gewerkte uren van deze moeders door de beleidswijziging gestegen met ongeveer een uur per week. Daarentegen wijst het econometrische model van Bettendorf *et al.* uit dat de partners van deze moeders door de beleidswijziging gemiddeld gezien een half uur per week minder zijn gaan werken. Gegeven het feit dat de overheidsuitgaven aan de onderzochte subsidies en heffingskortingen in de periode 2005–2009 met 2,5 miljard euro zijn toegenomen, is het effect van de beleidswijziging volgens de auteurs middelmatig.

Bettendorf, L.J.H., E.L.W. Jongen en P. Muller (2012) Child-care subsidies and labour supply. Evidence from a large Dutch reform. *CPB Discussion Paper*, 217.

Stemming

De prestaties van een directeur van een beursgenoteerd bedrijf worden vaak geëvalueerd aan de hand van een stemming onder de aandeelhouders van dat bedrijf waarin men aangeeft of de directeur weg moet of niet. Deze stemming kunnen aandeelhouders indien gewenst delegeren aan hun effectenmakelaar. Maar tot voor kort konden effectenhandelaren in de Verenigde Staten ook deelnemen aan de stemming zonder opdracht van de aandeelhouders voor wie zij werken. Sinds 2010 is dit echter verboden. Aangezien uit eerder onderzoek is gebleken dat effectenhandelaren vaak voor het aanblijven van een directeur stemmen, zou het verbod de druk op directeuren vergroten om in het belang van aandeelhouders te handelen. Aan de hand van hun data vinden Akyol *et al.* echter geen significant effect van het verbod op de verdeling van de stemmen. Ook is er geen aantoonbaar positief effect van het verbod op het rendement van de aandeelhouders.

Akyol, A., K. Raff en P. Verwijmeren (2012) The elimination of broker voting in director elections. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 094.

Constructie

Het productievolume in de Nederlandse constructiesector is in juli 2012 met 10,8 procent gedaald ten opzichte van juli 2011. Deze daling is fors te noemen vergeleken met de rest van de Europese Unie, waar de productie gemiddeld met 5,4 procent daalde. Het seizoensgecor-

Innovatie

Globalisatie stimuleert innovatie in China, maar dit geldt niet voor alle regio's. Uit de regressieanalyses van Roelfsema en Zhang blijkt dat globalisatie met name positief is voor de innovatie in regio's met een hoog inkomen en regio's met een laag middeninkomen. Globalisatie biedt Chinese regio's met een hoog inkomen kansen om te profiteren van technologische ontwikkeling via de export, waardoor innovatie wordt gestimuleerd. In regio's met een laag middeninkomen blijken vooral buitenlandse investeerders de innovatie te bevorderen.

Roelfsema, H. en Y. Zhang (2012) Globalization and regional innovation in China. *Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper*, 015.

Ongelijk

De groeiende inkomensongelijkheid in China gaat gepaard met een toename van het verschil in gezondheid tussen rijke en arme Chinezen. Uit data over de periode 1991–2006 blijkt dat meer dan de helft van deze correlatie toe te schrijven is aan de positie van Chinese vrouwen van boven de vijftig jaar. Volgens Baeten *et al.* komt dit doordat oude Chinese vrouwen, die vanwege hun leeftijd relatief vaak ziek zijn, een geringe pensioenuitkering krijgen en relatief weinig van de economische groei van de laatste decennia profiteren.

Baeten, S., T. van Ourti en E. van Doorslaer (2012) Rising inequalities in income and health in China: who is left behind? *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 091.

Frequentie

De optimale frequentie van productinnovatie neemt toe in de eerste fase van de levensduur van een bedrijf, maar neemt op een gegeven ogenblik ook weer af. Dit resultaat vloeit voort uit het theoretische model van Chahim *et al.* Volgens de auteurs is de exogeen veronderstelde technologische ontwikkeling de oorzaak van het eerdergenoemde resultaat. Twee effecten spelen hierbij een rol. Aan de ene kant nemen de baten van innovatie toe naarmate de technologie zich met de tijd ontwikkelt. Dit zorgt voor de stijging in de frequentie van innovatie aan het begin van de levensduur van een bedrijf. Aan de andere kant resulteert het gebruik van een al goede technologie in hogere opportuniteitskosten van innovatie. Op den duur domineert dit tweede effect, waardoor innovatie steeds minder frequent voorkomt.

Chahim, M., D.A. Grass, R.F. Hartl en P.M. Kort (2012) Product innovation with lumpy investments. *CentER Discussion Paper*, 074.

Cultuur

De kwaliteit van management is positief gecorreleerd met een individualistische cultuur. De kwaliteit van management is daarbij gemeten met een index, die is samengesteld uit een interview met fabrieksmanagers van middelgrote industriebedrijven. De mate waarin een land een individualistische cultuur heeft is gemeten met een index uit eerder onderzoek. Om te onderzoeken of het verband tussen management en een individualistische cultuur ook causaal is, gebruikt Van Hoorn een instrumentale variabele voor een individualistische cultuur, namelijk de aanwezigheid van infectieziekten in vroeger tijden. Er is gekozen voor dit instrument omdat uit eerder onderzoek is gebleken dat infectieziekten het ontstaan van een individualistische cultuur in de weg staan. Uit de analyse blijkt dat een individualistische cultuur inderdaad een oorzaak is van een betere kwaliteit van management. Hieruit volgt dat door een individualistische cultuur bijdraagt aan de sociale welvaart.

Hoorn, A van (2012) Individualism and the cultural roots of management practices. *SOM Research Report*, 008.

10,8%

SINDS 1916
Daling productie in de
Nederlandse constructiesector

rigeerde productievolume in de Europese constructiesector toont sinds begin 2008 een dalende trend, met name voor de landen met de euro als munteenheid.

Eurostat (2012) *Production in construction down by 0.3% in euro area*. Persbericht, 19 september.